

Asia: VN/27263/2023

Lausuntopyyntö nuorisorangaistussäätelyn kehittämistä koskevasta työryhmämietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Nuorisorangaistussäätelyn kehittämistä koskevan työryhmämietinnön linjauksia voi pitää valtaosaltaan kannatettavina. Vaikka nuorisorangaistusta on käytetty monestakin syystä 20 vuoden aikana niukasti, ovat kokemukset siitä olleet ainakin seuraamusjärjestelmän ammattilaisten näkökulmasta myönteisiä. Tutkimustieto aiheesta on ymmärrettävästikin vähäistä ja erityisesti nuorisorangaistukseen tuomittujen nuorten näkemyksistä olisi tärkeää tietää enemmän.

Nuorisotutkimusseura pitää osittain kannatettavana ehdotusta, jonka mukaan nuorisorangaistus laajenisi pisimmillään yhden vuoden tuomioista kahteen vuoteen. Tämä voi osaltaan lisätä nuorisorangaistuksen käyttöä, mutta samalla johtaa varsin pitkiin tuomioihin, jotka edellyttävät intensiivistä tukea. Lieneekin syytä huolehtia, että mietinnön mukaisesti valvonnan ja toiminnan intensiivisyyttä voitaisiin arvioida pitkin rangaistuksen kestoja.

Mikäli halutaan lisätä nuorisorangaistuksen käyttöä, voi kysyä, mistä syystä nuorisorangaistuksen soveltamisen yläikärajaa ei ehdoteta nostettavaksi 18-vuodesta ylöspäin 20 ikävuoteen? Ikärajan nostoa on esitetty esimerkiksi Krimon taannoisessa selvityksessä (Halén ym. 2023). Käyttöalan laajentaminen myös iän osalta mahdollistaisi paremmin nuorten yksilöllisten elämäntilanteiden mukaisen harkinnan.

Nuorisotutkimusseura pitää kannatettavina useampia mietinnössä tehtyjä esityksiä. Erityisen kannatettavia ovat ehdotukset nuorisorangaistukseen sisällytettävästä työelämään tutustumisesta tai työn tekemiseen perehtymisestä riippumatta järjestämisvaikeuksista sekä mahdollisuudesta suorittaa rangaistusta osallistumalla päihde- ja riippuvuushoitoon. Samalla voi kysyä, voisiko nuorisorangaistuksen osallistavaa toimintaa toteuttaa osana ohjattua vapaa-aikaa ja rikollisuudesta irtaantumiseen pyrkivää harrastustoimintaa samaan tapaan, kuten esimerkiksi osallistumista kalliimpiin päihde- ja riippuvuushoitoihin. Voi olla, että tänä päivänä nuorten rikoksentekijöiden joukossa on aiempaa vähemmän päihderiippuvaisia henkilöitä. Kauttaaltaan Nuorisotutkimusseura

pitää tärkeänä, että nuorisorangaistukseen liittyvää suunnitelmaa tehtäessä, seurattaessa ja päivitettäessä nuorella itsellään olisi keskeinen rooli omien tarpeidensa määrittelemisessä ja hyödylliseksi koetun toiminnan suunnittelussa.

Edellä esille tuotuun nuorilähtöisyyteen liittyen olisi keskeistä pyrkiä lyhentämään erityisesti nuorten rikosten käsittelyaikoja. Aiemmissa aihepiiriä koskevissa selvityksissä (Halén ym. 2023; Lappi-Seppälä 2023) on tuotu selkeästi esille, kuinka rikosprosessien kestot ovat yksi tekijä nuorisorangaistuksen vähäisen käytön taustalla. Kuukausia kestävien rikosprosessien aikana nuorten elämäntilanteet voivat muuttua olennaisilla tavoilla. Tyypillistä lienee se, että hitaasti etenevän prosessin aikana nuoren tilanne ehtii pahentua ja rikoskierre syventyä, jolloin nuorisorangaistusta ei voida enää pitää parhaimpana tai edes tarkoituksenmukaisena seuraamuksena.

Lopulta Nuorisotutkimusseura haluaa korostaa resurssien merkitystä. Nuorisorangaistus edellyttää palveluilta muita rangaistusmuotoja enemmän ja tarjolla tulisi olla verrattain intensiivistä tukea, jotta toimeenpano voisi tuottaa toivottuja lopputuloksia. Nyt mietinnön sinänsä kannatettavia esityksiä voi lukea niin, että Rikosseuraamusvirastolta ja muilta alueellisilta toimijoilta vaaditaan lisäpanostuksia samaan aikaan, kun resurssit joko pienenevät tai pysyvät samoina. Tällainen tilanne on omiaan johtamaan joko nuorisorangaistuksen käyttämättä jättämiseen tai sen tehottomaan soveltamiseen.

Sundholm Tiina

Kivijärvi Antti
Nuorisotutkimusseura